

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr DOLNOŚLĄSKIE

958

1. Obiekt

BUDYNEK GIMNAZJUM, OB. SĄDU REJONOWEGO

2. Czas powstania

1861 – 1864 r.

3. Miejscowość

BOLESŁAWIEC

4. Adres

ul. Sądowa 1, 59-700 Bolesławiec;

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo jeleniogórskie
gmina miasto Bolesławiec

pow. BOLESŁAWIEC

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Bunzlau;

7. Przynależność administracyjna 1.04.1975 r

województwo wrocławskie
powiat Boloesławiec

8. Właściciel i jego adres

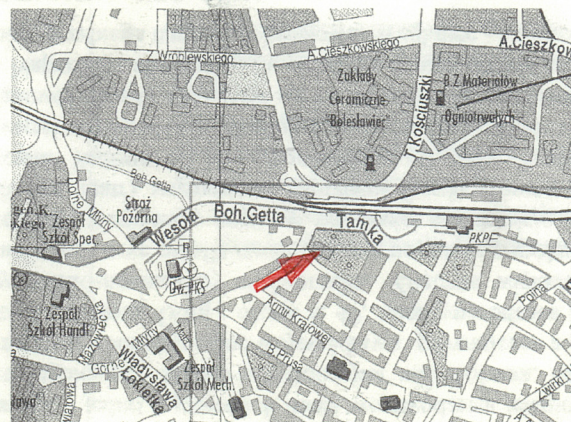
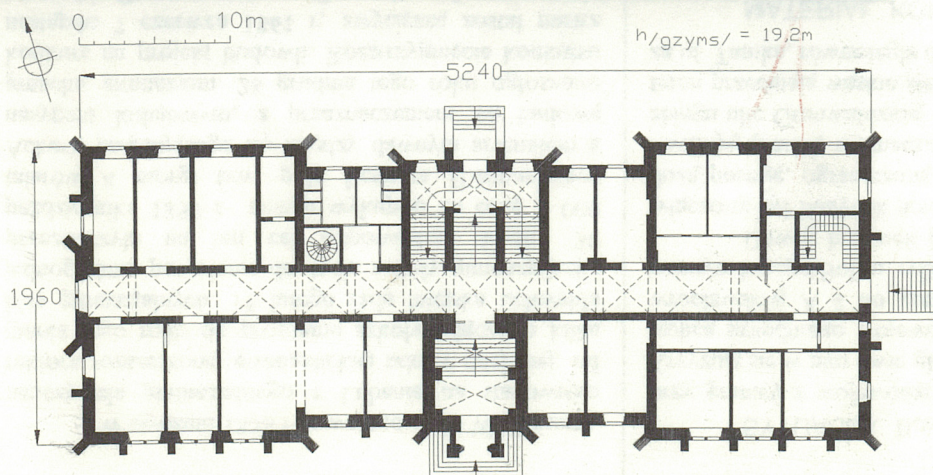
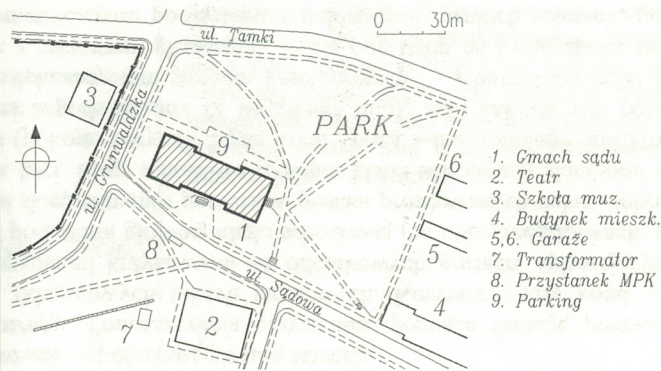
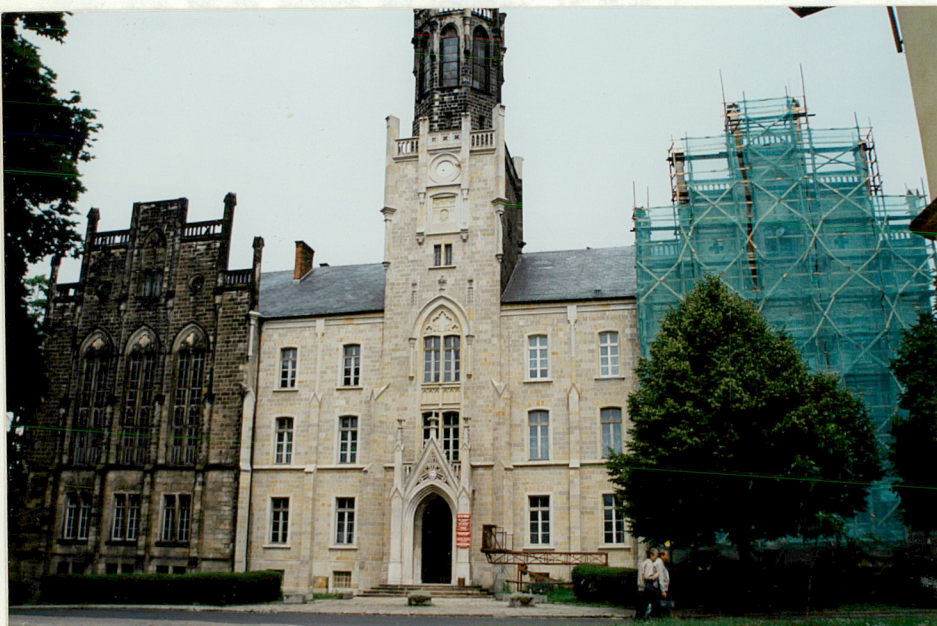
skarb państwa; w zarządzie Sądu
Wojewódzkiego w Jeleniej Górze, ul.
Wojska Polskiego Jelenia Góra;

9. Użytkownik i jego adres

Sąd i Prokuratura Rejonowa w
Bolesławcu; loco;

10. Rejestr zabytków

nr 1306/ data 7.07.97r.

W styczniu 1858 r. powołano dr F. W. Beiserta, nauczyciela gimnazjalnego z Lubania na stanowisko rektora rozszerzonej ewangelickiej szkoły miejskiej; od marca tego roku do programu szkoły włączono kilka klas gimnazjalnych. 11 lutego rada miejska uchwaliła jednogłośnie powołanie do życia szkoły gimnazjalnej i przeznaczyła na ten cel odpowiednie środki. 30 października 1859 r. miasto wykupiło za cenę 3 000 talarów 4 morgi tzw. pola Leitnera (Leitner'schen Acker), znajdującego się między dawnym arsenałem a nasypem kolejowym, z przeznaczeniem na budowę gmachu gimnazjum. 28 grudnia tego roku ogłoszono konkurs na projekt budowli. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpiło **7 czerwca 1861 r.**, zwycięzcą został mistrz murarski **Oppermann ze Zgorzelca**, 2-gą nagrodę przyznano miejscowemu majstrowi budowlanemu Jakobowi. Rada miejska przeznaczyła 37 000 talarów na realizację zwycięskiego projektu a kierownikiem budowy został mistrz Jakob, który prowadził ją wraz z radcami budowlanymi Wronką i Vogelsangiem. Kosztorys budowy opiewał na 43 160 talarów. Zakończenie prac budowlanych i wykończeniowych nastąpiło w 1864 r. **3 sierpnia 1864 r.** nastąpiło uroczyste otwarcie i poświęcenie gmachu. W uroczystości wzięły udział władze miasta, z burmistrzem Schilke na czele, uczniowie, rodzice i zaproszeni goście. Święto z okazji powstania nowej szkoły trwało 3 dni. 3 października 1865 r. przeznaczono 550 talarów na urządzenie parku wokół budynku gimnazjum. W 1886 r. gimnazjum zostało przejęte przez państwo i połączone z Königliche Waisen- und Schul-Anstalt (szkołą i zakładem dla sierot). Na czele połączonych placówek stanął radca rządowy Ferdinand Sander z Wrocławia. W połowie lat 30-tych XX w. w dawnym gmachu gimnazjum znalazł siedzibę sąd rejonowy. Tą samą funkcję pełni gmach po przejęciu go przez skarb państwa polskiego po II wojnie światowej; od 1951 r. mieści się tu sąd i prokuratura rejonowa w Bolesławcu.

SYTUACJA. Bolesławiec - jedno z głównych miast województwa jeleniogórskiego, znajdujące się w jego wsch. części, przy granicy z województwem legnickim. Miasto położone jest nad Bobrem, na pd. krańcu rozległych Borów Dolnośląskich. Krzyżują się w nim dwie główne trasy komunikacyjne województwa: prowadząca z pd. na pn. szosa nr 297, łącząca Jelenią Górę ze stolicą sąsiedniego województwa - Zieloną Górą i droga E 40, międzynarodowa trasa wsch. - zach., prowadząca od autostrady wrocławskiej A 4 do granicy polsko-niemieckiej w Zgorzelcu. Znaczna większość zabudowy miejskiej zlokalizowana jest na prawym brzegu Bobru, tylko nieliczne nowe osiedla mieszkaniowe powstały współcześnie na lewym brzegu rzeki.

Dawny budynek gimnazjum wzniesiony został w pn. części śródmieścia, na pn. od dawnych murów miejskich, w które włączony był budynek arsenału (ob. teatr), usytuowany naprzeciw fasady głównej dzisiejszego sądu. Wolnostojący obiekt zajmuje dużą posesję, ograniczoną ulicami: Sądową od pd., Grunwaldzką od zach., Tamka (pn. fragment obwodnicy miejskiej) od pn.; wsch. jej granicę wyznacza kwartał współczesnej zabudowy mieszkaniowej. Budowla znajduje się w pd.-zach. narożniku posesji, u zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Sądowej, fasadą zwracając się ku tej ostatniej; pozostałą część działki zajmuje niewielki park, którego teren przecinają wąskie alejki. Naprzeciw elewacji zach. sądu, po drugiej stronie ul. Grunwaldzkiej znajduje się szkoła muzyczna a za ul. Tamka, równoległe do niej, przebiega nasyp linii kolejowej Węgliniec - Legnica.

MATERIAŁ. KONSTRUKCJA. TECHNIKA.

Ściany. *Ściany zewnętrzne* murowane z kamienia i cegły pełnej, od strony zewnętrznej licowane regularnymi ciosami piaskowca, w alternacyjnym układzie mniejszych i większych prostopadłościanów, od wewnątrz pokryte gładkim tynkiem; detal architektoniczny bogaty i różnorodny - przypory, lizeny, pilastry, wimpergi, kwiatony, sterczyny, gzymsy, szczyty, attyki arkadkowe, obramienia otworów, wykonane z piaskowca

Ściany wewnętrzne: konstrukcyjne - mury mieszane z kamienia i cegły pełnej, ścianki działowe wykonane tylko z cegły pełnej, tynkowane; w auli niska drewniana boazeria, pierwotnie ramowo-płycinowa (płyciny współcześnie zastąpiono deskami), ściany sanitariatów wyłożone współczesną glazurą ścienną.

Sklepienia i stropy. Pomieszczenia przyziemia, pełniące funkcje piwnic, sklepione ceramicznie kolebką odcinkową, wspartą na potężnych, odcinkowych łukach tarczowych. Korytarz 1-szej kond. i 3 środkowe przeszła korytarza 2-giej kond. sklepione płaskimi sklepieniami krzyżowymi na odcinkowych gurtach, spływających na lizeny, dzielące korytarze na przeszła; podobne sklepienia nad podestami głównej klatki schodowej i w obu przedsionkach; przeszła głównego przedsionka pd. wydłużone, z wyciągniętymi szwami sklepiennymi i gurtami w postaci profilowanych żeber, spływających na wieloboczne wsporniki, zdobione rzeźbiarską dekoracją z liści; biegi schodowe głównej klatki schodowej sklepione odcinkowo; w pozostałych pomieszczeniach wszystkich kondygnacji (pokoje, korytarz 2-giej kond., poza 3-ma przeszłami środkowymi, korytarz 3-ciej kond.) nakryte stropami drewnianymi belkowymi z podsufitkami (z wyjątkiem auli); aula nakryta jest potężnym, częściowo podwieszonym do więzby dachowej, drewnianym dekoracyjnym stropem kasetonowym - żłobkowane belki stropowe wsparte na ażurowych drewnianych wspornikach i słupkach z liściastymi głowicami, dzielą one strop na kwadratowe pola, w których podwójne prostokątne płyciny, zdobione prostymi geometrycznymi podziałami z nałożonych cienkich listewek, pole środkowe z dekoracyjną wklęsłą, okrągłą rozetą.

Wieżba dachowa. Konstrukcja drewniana, jętkowo-krokwiowa na ścianie kolankowej z dwoma rzędami jętek; dolne jętki na potrójnej ścianie stolcowej, z zastrzałami w płaszczyźnie więzarów oraz zastrzałami i mieczami w kierunku kalenicowym.; górne jętki wsparte na środkowych stolcach z mieczami w kierunku kalenicowym.

Pokrycie dachowe. Pierwotne pokrycie łupkowe zastąpiono współcześnie blachą ocynkowaną, w postaci małych prostokątnych brytów.

Posadzki i podłogi. Piwnice z posadzkami betonowymi, w nielicznych pomieszczeniach wykończonymi współcześnie kwadratowymi płytkami podłogowymi ze sztucznego marmuru lub wyłożonymi wykładziną lenteksową, w części wsch. budynku także posadzki ceramiczne; korytarze 1-szej i 2-giej kond. z posadzkami betonowymi z lastriko - u dołu w kolorze szarym, wyżej

<p>14. Kubatura</p> <p>21 150 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>2 240 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>gimnazjum</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sąd i prokuratura rejonowa</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <ul style="list-style-type: none"> ✱ 1. 70-te – uzupełnienie pierwotnego pokrycia dachowego z łupka dachówką ceramiczną; remont bieżący (wymalowania wewnętrzne); ✱ 1. 80-te – wymiana łupkowego i ceramicznego pokrycia dachowego na blachę ocynkowaną; ✱ 1. 80/90 – remont sanitariatów (glazura ścienna i podłogowa); ✱ 1997 r – trwa remont elewacji zewnętrznych, polegający na czyszczeniu i konserwacji okładziny ścian zewnętrznych i detalu arch.; wykonawcą prac jest firma ROKOM z Kamiennej Góry; <p>zachowana dokumentacja techniczna obiektu:</p> <p>⇒ Inwentaryzacja budowlana oprac. Przez Woj. Biuro Projektów w Jeleniej Górze, ul. Pijarska 26 w 1979 r (inw. Z.Neubauer);</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>stan techniczny budynku średni; obiekt w trakcie remontu (prace elewacyjne, obejmujące czyszczenie i konserwację piaskowca i elementów wystroju); zewnętrzna warstwa murów obwodowych zanieczyszczona, z drobnymi uszkodzeniami detalu architektonicznego, zaprawa murarska miejscami skorodowana, w spoinach tworzą się ubytki, umożliwiające penetrację wody opadowej w głąb ściany (fasada - skrzydło zach.); zły stan instalacji elektrycznej; zły stan stolarki okiennej, która wypaczona i nieszczelna; zachowano bryłę i rzut budynku, nieco zmieniony układ wnętrz (podział wnętrz przez wstawienie ścianek działowych, nieznaczne zmiany w umiejscowieniu części otworów drzwiowych); zamurowanie bocznej klatki schodowej korpusu; zachowano znaczną część wystroju wnętrz - stolarka drzwiowa, wystrój auli, częściowo uszkodzone witraże klatki schodowej; średni stan pokrycia dachowego (korozja blachy);</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ dokończenie remontu elewacji - oczyszczenie i konserwacja lica ścian, konserwacja detalu kamieniarskiego, oczyszczenie spoin i wypełnienie ich świeżą zaprawą; ⇒ remont instalacji elektrycznej; ⇒ naprawa i wymiana stolarki z zachowaniem pierwotnych wzorów; ⇒ naprawa i wymiana podłóg; ⇒ uszczelnienie lub, w miarę możliwości, wymiana pokrycia dachowego; ⇒ objęcie obiektu opieką konserwatorską i wpisanie go do rejestru zabytków; 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne.

25. Opracował

tekst Ewa Sawińska 25.06.1997

plany i rysunki Ewa Sawińska 25.06.1997

zdjęcia Ewa Sawińska 25.06.1997

miejsce przechowywania negatywów: archiwum autorów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisu prawa autorskiego

22. Bibliografia

Niederschlesischer Courier., No. 62 1864 (8 Jg.);

E. WERNICKE, Chronik der Stadt Bunzlau., Bunzlau 1884, S. 624;

Festschrift zur XXVI allgemeinen Schlesischen Provinzial-Lehrerversammlung ... , Bunzlau 1903, S.10 u. a.;

K. BESSRICH, Bunzlau. Eine wirtschaftsgeographische Betrachtung., Berlin 1936, S.78;

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

- * wkładka nr 1: cd. opisu;
- * wkładka nr 2: cd. opisu; zestawienie materiału fot.; zdjęcia;
- * wkładka nr 3: zdjęcia;
- * wkładka nr 4: zdjęcia;
- * wkładka nr 5: zdjęcia;
- * wkładka nr 6: zdjęcia;
- * wkładka nr 7: zdjęcia;

1. Miejscowość BOLESŁAWIEC	2. Obiekt (nazwa jak na karcie) BUDYNEK GIMNAZJUM	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. opisu;
--------------------------------------	---	--

- czerwonym; w sanitariatach współczesna glazura podłogowa; w pokojach podłogi drewniane deskowe lub z płyt drewnopochodnych, kryte wykładziną PCW; w auli parkiet dębowy; na strychu zniszczona podłoga z surowych desek.

Schody. *Schody zewnętrzne:* przed wejściem głównym, pd. – 4, zmniejszające się ku górze, kamienne stopnie; tylne wejście pn. poprzedzone prostym, prostopadłym biegiem schodowym, ujętym w kamienne murki, stopnie z piaskowca; przed wejściem wsch. także jednobiegowe proste, szerokie schody, o stopniach granitowych, ograniczone kamiennymi murkami.

Schody wewnętrzne. Główna klatka schodowa, umieszczona centralnie, reprezentacyjna, z szerokimi trójbiegowymi schodami dwuramiennymi, tzw. schodami cesarskimi, każdy z biegów schodowych w osobnym tunelu, stopnie kamienne, granitowe, w kond. strychowej - z piaskowca, poręcze drewniane, przy ścianach. Boczna klatka schodowa – przy wsch. ścianie budynku; schody trójbiegowe jednokierunkowe z zakrętami w lewo i spocznikami, drewniane o stopniach z noskami, ograniczone drewnianą balustradą ażurową ze smukłymi tralkami. W 2-gim prześle przedsionka pd. szerokie jednobiegowe proste granitowe schody, poprzedzające wejście na korytarz parteru. Schody piwniczne: w głównej klatce schodowej - szerokie proste, jednobiegowe, betonowe; w bocznej klatce schodowej - 3-biegowe z piaskowca, odizolowane od reszty klatki schodowej neogotycką drewnianą kratą. Na kolejne kondygnacje wieży prowadzą współczesne strome schody metalowe, w typie schodów przemysłowych. W zach. części korpusu istniała jeszcze jedna klatka schodowa ze schodami krętymi, w chwili obecnej pomieszczenie to jest niedostępne, wejścia do niego zostały zamurowane.

Otwory. *Otwory okienne* ujednolicone w poszczególnych częściach i kondygnacjach budynku, rozmieszczone regularnym rytmem, podkreślają tektonikę budowli. Partia cokołowa przepruta zakratowanymi okienkami piwnicznymi w kształcie kwadratów lub prostokątów leżących. W wyższych kondygnacjach układ otworów stanowi główny element rytmizujący elewacje. Otwory smukłe prostokątne, zamknięte prosto (parter, wszystkie kond. części środkowej elew. parkowej) lub niewielkim odcinkiem łuku (2-ga i 3-cia kond. obu dłuższych elew.). Niektóre części budowli wyróżniono odrębnymi typami otworów okiennych i okien: w części środkowej elewacji pn., parkowej, mieszczącej główną klatkę schodową, otwory okienne dzielone są kamiennymi krzyżami okiennymi a krosnowe okna wypełnione są resztkami witraży o skromnych motywach ornamentalnych; w fasadzie skrzydła zach. 2-gą i 3-cią kond. (aula) przepruwają 3 smukłe 2-kondygnacyjne otwory, rozdzielone kamiennym laskowaniem, zamknięte podwójnym łukiem odcinkowym, otwory umieszczone są w ostrołukowych wnękach, wypełnionych w zamknięciu ślepymi maswerkami, okna witrażowe z ornamentalnymi motywami gotyckimi, w

postaci czworoliści, ostrołuków, łuków trójlistnych, itp.; szczyty fasady z dwoma czworolistnymi okulusami, flankującymi środkowe biforium, zamknięte łukami 2-ramiennymi, umieszczone w ostrołukowej blendzie ze ślepym maswerkem; w szczytach elewacji pn. triforium, utworzone z ostrołukowych blend, które u dołu przeprute małymi prostokątnymi otworami okiennymi, zamkniętymi łukami 2-ramiennymi; oś środkowa fasady akcentowana wieżą i wyróżniona otworami okiennymi, które zdwojone, w 3-ciej kond. ujęte dekoracyjnym obramieniem, w postaci ostrołukowej arkady kolumnowej, ze ślepym maswerkem i kwiatonami oraz płycinami podokiennymi dekorowanymi ślepym arkadkowaniem ostrołukowym; w dolnej, 4-bocznej partii wieży małe biforium, o prostokątnych otworach, każdą z 8-miu ścian górnej partii wieży przepruwa smukłe, krosnowe okno ostrołukowe. Elewacja zach. w 2-giej kond. ślepa, ze środkową, ostrołukową blendą, nad nią szczyt z mniejszą blendą, przeprutą u dołu małym prostokątnym okienkiem.

Okna generalnie ze stolarką drewnianą, w konstrukcji skrzynkowej (2-skrzydłowe, ze ślemieniem przechodzącym w krzyżu pozornym i szczeblinami pojedynczymi), część okien w konstrukcji krosnowej (piwnice, aula, klatka schodowa, szczyty, wieża), niektóre dzielone szczeblinami na małe kwaterki w kształcie kwadratów, prostokątów, ostrołuków, wypełnione witrażami (aula, gł. klatka schodowa), w górnej kond. wieży okna metalowe.

Otwory drzwiowe zewnętrzne. Otwór wejścia głównego, na osi środkowej fasady – ujęty w dekoracyjny portal uskokowy, flankowany filarami z kwiatonami i zwieńczony ażurową wimpergą; kształt zamkniętego ostrołucznie, smukłego prostokąta; drzwi 2-skrzydłowe, prostokątne, ramowo-płycinowe, opierane dekoracją architektoniczną z motywami gotyckimi (4-liście, ostrołuki), nad masywnym profilowanym ślemieniem ostrołukowe nadświetle, o koronkowej dekoracji neogotyckiej (motyw arkatury i czworoliścia). Główne wejście elewacji parkowej, pn. – usytuowane osiowo, kształt smukłego prostokąta, zamkniętego odcinkowo, ujętego w proste kamienne obramienie; drzwi 2-skrzydłowe, prostokątne, ramowo-płycinowe, rozdzielone słupkiem w postaci kolumnienki, z przeszklonymi górnymi płycinami; nad masywnym profilowanym ślemieniem prostokątne nadświetle, z zamknięciem odcinkowym, dzielone cienkimi listwami na pola 8-boczne i kwadratowe. Po bokach głównego wejścia parkowego wejścia do piwnic – otwory prostokątne ze współczesnymi drzwiami jednoskrzydłowymi. W części zach. elewacji parkowej dwie współczesne, metalowe bramy garażowe, w otworach w kształcie prostokątów leżących. Otwór wejścia wsch. – usytuowany osiowo, smukły prostokąt z kamiennym ślemieniem na wspornikach, nad którym odcinkowo zamknięte nadświetle; drzwi 2-skrzydłowe, ramowo-płycinowe, opierane architektoniczną dekoracją neogotycką.

Otworki drzwiowe wewnętrzne. Większość otworów zachowała oryginalną stolarkę. Typowe drzwi (wszystkie, prowadzące z korytarzy do pokoi) – 2-skrzydłowe, ramowo-płycinowe, umieszczone są w dużych prostokątnych otworach z płycinowymi ościeżnikami. Otwory wejściowe o specjalnym znaczeniu, np. łączące skrzydła budowli z jej korpusem, przedsionki z korytarzem lub prowadzące na klatki schodowe, wyróżnione kształtami i rozmiarami, zamknięte ostrołukowo lub odcinkowo, często wypełnione drewnianymi, ramowo-płycinowymi przepierzeniami, w znacznym stopniu przeszklonymi. Główne drzwi wejściowe – otwór zamknięty ostrołukiem; przepierzenie z 2-skrzydłowymi prostokątnymi drzwiami wahadłowymi, oddzielonymi od bocznych części słupkami w postaci kolumniek, ramowo-płycinowymi, z górnymi płycinami przeszklonymi, dzielonymi pojedynczymi szczeblinami; poszczególne części przepierzenia zwieńczone w nadświetlu ostrołukami, wypełnionymi arkadkami ostrołukowymi, z których środkowy najokazalszy, poprzedzony fryzem z motywami ślepego maswerku. Skrzydło wsch. oddzielone od korpusu drewnianym przepierzeniem ramowo-płycinowym, w większej części przeszklonym, w przepierzeniu 2-skrzydłowe prostokątne drzwi, podobnie jak boczne części przepierzenia, przeszklone w 2/3 od góry i dzielone ozdobnie szczeblinkami, nadświetle zamknięte odcinkowo, 4-dzielne, ze szczeblinkami. Podobne drzwi (już bez przepierzenia) tworzą wejście do pn. pomieszczeń skrzydła wsch. W 3-ciej kond. budowli skrzydło wsch. (zajmowane dziś przez prokuraturę rejonową) oddzielone pełnym drewnianym przepierzeniem ramowo-płycinowym, opierzanym architektoniczną dekoracją o motywach gotyckich (elementy maswerkowe w częściach bocznych), z drzwiami 2-skrzydłowymi, prostokątnymi, ozdobionymi motywem laskowań i maswerków; nadświetle prostokątne, z ostrołukowymi arkadami w częściach bocznych i owalnym przeźroczem, dzielonym szczebliną krzyżową w części środkowej. Bardzo ozdobnie potraktowano główny otwór wejściowy, wiodący do auli: otwór prostokątny, zamknięty odcinkowo, od zewnątrz ujęty w prostokątną ramę drewnianą, o profilowanej krawędzi zewnętrznej, zwieńczoną profilowanym gzymsem, nad którym stylizowany krenelaż; we wnętrzu otwór umieszczony w bogatym obramieniu, złożonym z kolumniek, dźwigających arkadę w kształcie „oślego grzbietu”, bogato dekorowaną czołgankami arkadkowaniem, stylizowaną wicią roślinną, arkadę wieńczą kwiatony, w nadprożu otworu drzwiowego bogaty, płaskorzeźbiony ornament roślinny; drzwi 2-skrzydłowe, prostokątne z odcinkowo zamkniętym, prostokątnym nadświetłem, ramowo-płycinowe, przeszklone w górnych płycinach, ze słupkami i nadświetłem pokrytymi dekoracją ornamentalną (spiralne trzony słupków, ornam. roślinny), nadświetle z dwoma ostrołukami, w które wpisane łuki w „ośli grzbiet”. Do sanitariatów prowadzą mniejsze otwory prostokątne, z jednoskrzydłowymi drzwiami ramowo-płycinowymi. Między pokojami, we współczesnych ściankach działowych współczesne typowe otwory z typowymi drzwiami.

RZUT. Budowla o rzucie bardzo regularnym i symetrycznym, złożonym z trzech głównych części – środkowy, prostokątny korpus o przysadzistych proporcjach łączy się z takimiż, prostopadłymi do niego skrzydłami bocznymi,

wysuniętymi nieco przed lico korpusu od strony pn. i pd. Trzyosiowa część środkowa elewacji parkowej wysunięta nieznacznie w postaci bardzo płytkiego ryzalitu; środkowe osie elew. zach. i fasady akcentowane płytkimi pseudoryzalitami. Cały budynek gęsto oskarpowany skarpami prostymi i ukośnymi, akcentującymi naroża skrzydeł oraz ryzalitów i pseudoryzalitów. Wejście główne poprzedza rozbudowany, wyładowany portal. Kompozycja wewnątrz symetryczna, oparta na przecinających się osiach symetrii, z których podłużną stanowi korytarz główny a poprzeczną wyznaczają oba wejścia główne, przedsionki i centralna klatka schodowa. Budowla 3- i 5-traktowa (skrzydło wsch.) w osi podłużnej, z centralną, reprezentacyjną klatką schodową i dwoma klatkami bocznymi (z których zach. dziś niedostępna).

BRYŁA. Budowla monumentalna o regularnej i symetrycznej bryle, której poszczególne części podporządkowane są centralnej dominancie, jaką stanowi 6-kond. wieża. Korpus i skrzydła 3-kod., w całości podpiwniczone, nakryte dachami 2-połaciowymi (dachy skrzydeł o kalenicach prostopadłych do kalenicy korpusu). Elewacje pd. i pn. skrzydeł zamknięte schodkowymi szczytami, które wieńczą ażurowe balustradki arkadkowe i sterczyny; podobne mniejsze i mniej dekoracyjne szczyty akcentują osie środkowe elewacji bocznych. Płaszczyzny ścian rozbite gęstym oskarpowaniem oraz 3-osiowym płytkim ryzalitem środkowym elewacji parkowej i jednoosiowymi pseudoryzalitami elew. zach. i fasady. Bryłę wzbogacają dekoracyjny portal wejścia głównego i schody, poprzedzające wejścia do budynku. Nad całością góruje wieża, 4-boczna w 5-ciu dolnych kond., w górnej, przechodząca w ośmiobok, zwieńczony arkadkową, ażurową balustradą oraz licznymi narożnymi sterczynami.

ELEWACJE.

Elewacja pd. - fasada. 11-osiowa, 3-kond., 3-częściowa; kompozycja symetryczna i dośrodkowa; środek elewacji akcentowany bogato dekorowanym wejściem głównym, zdwojonymi i szczególnie dekoracyjnie obramionymi otworami okiennymi i wieżą, której ściana czołowa zdobiona płaskorzeźbionym herbem miasta, umieszczonym poniżej tarczy zegara (nie zachowała się do czasów dzisiejszych). Korpus flankowany skrzydłami, zwieńczonymi schodkowymi szczytami. Otwory okienne charakterystyczne dla poszczególnych części i kond. budynku; w skrzydle zach. duże 2-kond. okna auli. Duże płaszczyzny ścian rytmizowane regularnym rytmem otworów okiennych i rozbite dekoracyjnymi, oddzielającymi osie; silny akcent horyzontalny stanowi gzyms kordonowy między 1-szą i 2-gą kond. Elementem ożywiającym monotonię fasady jest bogaty i urozmaicony detal, wykorzystujący dekoracyjne motywy gotyckie.

Elewacja wsch. 3-kond., 3-osiowa; kompozycja symetryczna i dośrodkowa; oś środkowa zaznaczona, poprzedzonym schodami wejściem, nad nim, w kolejnych kond. zdwojone otwory okienne; osie oddzielone dekoracyjnymi przyporami, które - ukośne - akcentują także narożniki elewacji; całość wieńczy attyka w formie arkadkowej balustrady, ze sterczynami nad narożnikami i przyporami; otwory okienne ujednolicone, w regularnym układzie, w bocznych osiach pojedyncze.

1. Miejscowość BOLESŁAWIEC	2. Obiekt (nazwa jak na karcie) BUD. GIMNAZJUM	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) cd. opisu; zestawienie materiału fot.; zdjęcia
--------------------------------------	--	--

Elewacja pn. 3-kond., 15-osiowa, 3-częściowa; kompozycja symetryczna i dośrodkowa, nawiązuje do kompozycji fasady, jednak o uboższym wystroju; elewacja zrytmizowana regularnym rytmem otworów i przyporami, z akcentowaną wejściem osią środkową; monotonię elewacji uśmierzono urozmaicić przez nieznaczne ryzalitowe wysunięcie 3-osiowej części środkowej, którą wyróżniono dodatkowo innym rodzajem otworów okiennych (zdwojone, z kamiennymi krzyżami okiennymi); na narożnikach części elewacji przypory ukośne; skrzydła zwieńczone szczytami schodkowymi, w których potrójne ostrołukowe blendy.

Elewacja zach. 5-osiowa 2-kond.; symetryczna, dośrodkowa; oś środkowa akcentowana płytkim pseudoryzalitem, ujętym w ukośne przypory, w przyziemiu zdwojony otwór okienny, w 2-giej kond. duża ostrołukowa blenda; oś środkowa zwieńczona schodkowym, jednoosiowym szczytem; boczne części 2-osiowe, w górnej kond. ślepe, w dolnej z pojedynczymi otworami okiennymi w osiach wewnętrznych; obie kond. rozdzielone gzymsem kordonowym.

WNĘTRZE. Układ wnętrz symetryczny i regularny, organizują go dwie, przecinające się w centrum budowli osie – podłużna (układ korytarzowy obustronnie otwarty) i poprzeczna, wyznaczona przez wejście główne i parkowe, przedsionki i główną klatkę schodową. Z korytarza głównego wejścia do wszystkich pomieszczeń, usytuowanych wzdłuż niego w dwóch traktach. Oprócz centralnej, reprezentacyjnej klatki schodowej, komunikację pionową zapewniają dwie boczne klatki schodowe: wsch. przy wejściu do skrzydła wsch. i zach., w pn.-zach. części korpusu (dziś niedostępna). Na wszystkich kondygnacjach układ pomieszczeń podobny. Całą 2-gą kond. skrzydła zach. zajmuje aula - reprezentacyjne, główne pomieszczenie gmachu, o bogatym pod względem formalnym i ikonograficznym wystroju, operującym motywami gotyckimi.

WYPOSAŻENIE. Zachowała się znaczna część oryginalnego wyposażenia neogotyckiego, do którego należy zaliczyć wystrój elewacji, z bogatym rzeźbionym detalem kamieniarskim (elementy neogotyckie w postaci fial, sterczyn, arkadek, maswerków, itp., herb Bolesławca) i stolarką (drzwiowa i okienna); we wnętrzach zachowana dobrze, zróżnicowana w formach, stolarka drzwiowa oraz inne elementy stolarszczyzny, jak: neogotycka krata drewniana w bocznej klatce schodowej i balustradka z motywem 4-liści i łuków 3-listnych w pokoju przy auli; w klatce schodowej zachowały się resztki witraży. W przedsionku pd. wmurowana w ścianę tablica fundacyjna z hasłem łacińskim i datą budowy: „Hanc Arcem Humanitatis / Deo, Patriae, Literis / Consecratam / Anno Dom. MDCCCLXIV”. Najbardziej dekoracyjnie potraktowanym pomieszczeniem gmachu jest aula, której bogaty wystrój przetrwał w całości do naszych czasów. Składa się nań: ozdobny strop kasetonowy, wsparty na ażurowych drewnianych wspornikach, podpieranych przez

drewniane słuźki z kapitelami, zdobionymi motywami liściastymi, ściany auli pokryte figuralną i ornamentalną dekoracją sztukatorską – popiersia uczonych, filozofów i pisarzy rzymskich i niemieckich (wśród tych ostatnich umieszczono Kopernika) w ornamentalnych medalionach, znaki zodiaku, miniaturowe maski (portrety pisarzy, filozofów ?), postacie alegoryczne (?) umieszczone w arkadach kolumnowych z łukami w „ośli grzbiec” oraz witraże.

INSTALACJE: elektryczna (światło, siła), odgromowa, telefoniczna, wod.-kan. (instalacja miejska), c.o. (własna kotłownia).

ZESTAWIENIE MATERIAŁU FOTOGRAFICZNEGO

1. Widok fasady (elew. pd.).
2. Elewacja zach.
3. Fragment elewacji pn., widok od zach.
4. Fragment zach. elewacji pn.
5. Szczyt fasady skrzydła zach.
6. Wieża - widok od pd.
7. Okno auli.
8. Typowe okno przyziemia.
9. Wejście główne.
10. Drzwi wejścia głównego.
11. Wejście parkowe, pn.
12. Korytarz przyziemia.
13. Wejście na główną klatkę schodową.
14. Wejście na boczną klatkę schodową.
15. Boczna klatka schodowa.
16. Jedno z pomieszczeń piwnicznych.
17. Neogotycka balustrada w pokoju 2-giej kond.
18. Fragment sklepienia przedsionka pd.
19. Sklepienie podestu głównej klatki schodowej.
20. Główne wewnętrzne drzwi wejściowe.
21. Przepierzenie oddzielające wsch. skrzydło w 1-szej kond.
22. Przepierzenie oddzielające wsch. skrzydło w 2-jej kond.
23. Drzwi do pomieszczeń pn. na parterze skrzydła wsch.
24. Typowe drzwi między korytarzem a pokojem.
25. Witraże klatki schodowej.
26. Wejście z korytarza do auli.
27. W/w wejście od strony auli.
28. Strop auli.
29. Sztukatorska dekoracja ściany auli.
30. Popiersie Kopernika.
31. Postacie alegoryczne na ścianie pd. auli.

- 32. Postacie alegoryczne na ścianie pd. auli.
- 33. Drewniany wspornik stropu.
- 34. Stiukowa maska na wsporniku.
- 35. Głowica kolumny.
- 36. Głowica słuźki.
- 37. Witraż auli.
- 38. Fragment konstrukcji dachowej.

2.

3.

4.

1. Miejscowość BOLESŁAWIEC	2. Obiekt (nazwa jak na karcie) BUD. GIMNAZJUM	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia
--------------------------------------	--	---

5.

6.

7.

Wkładkę założyła: Ewa Sawińska 15.10..96

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autorów

8.

9.

10..

1. Miejscowość
BOLESŁAWIEC

2. Obiekt (nazwa jak na karcie)
BUD. GIMNAZJUM

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
zdjęcia

11.

12.

13.

14.

Wkładkę założyła: Ewa Sawińska 15.10..96

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autorów

15.

16.

17.

18.

19.

1. Miejscowość

BOLESŁAWIEC

2. Obiekt (nazwa jak na karcie)

BUD. GIMNAZJUM

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

20.

21.

22.

23.

24.

25.

1. Miejscowość
BOLESŁAWIEC

2. Obiekt (nazwa jak na karcie)
BUD. GIMNAZJUM

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
zdjęcia

26.

27.

28.

29.

Wkładkę założyła: Ewa Sawińska 25.06..97

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autorów

30.

31.

32.

33.

1. Miejscowość

BOLESŁAWIEC

2. Obiekt (nazwa jak na karcie)

BUD. GIMNAZJUM

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

35.

36.

Wkładkę założyła: Ewa Sawińska 25.06..97

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autorów

37.

38.